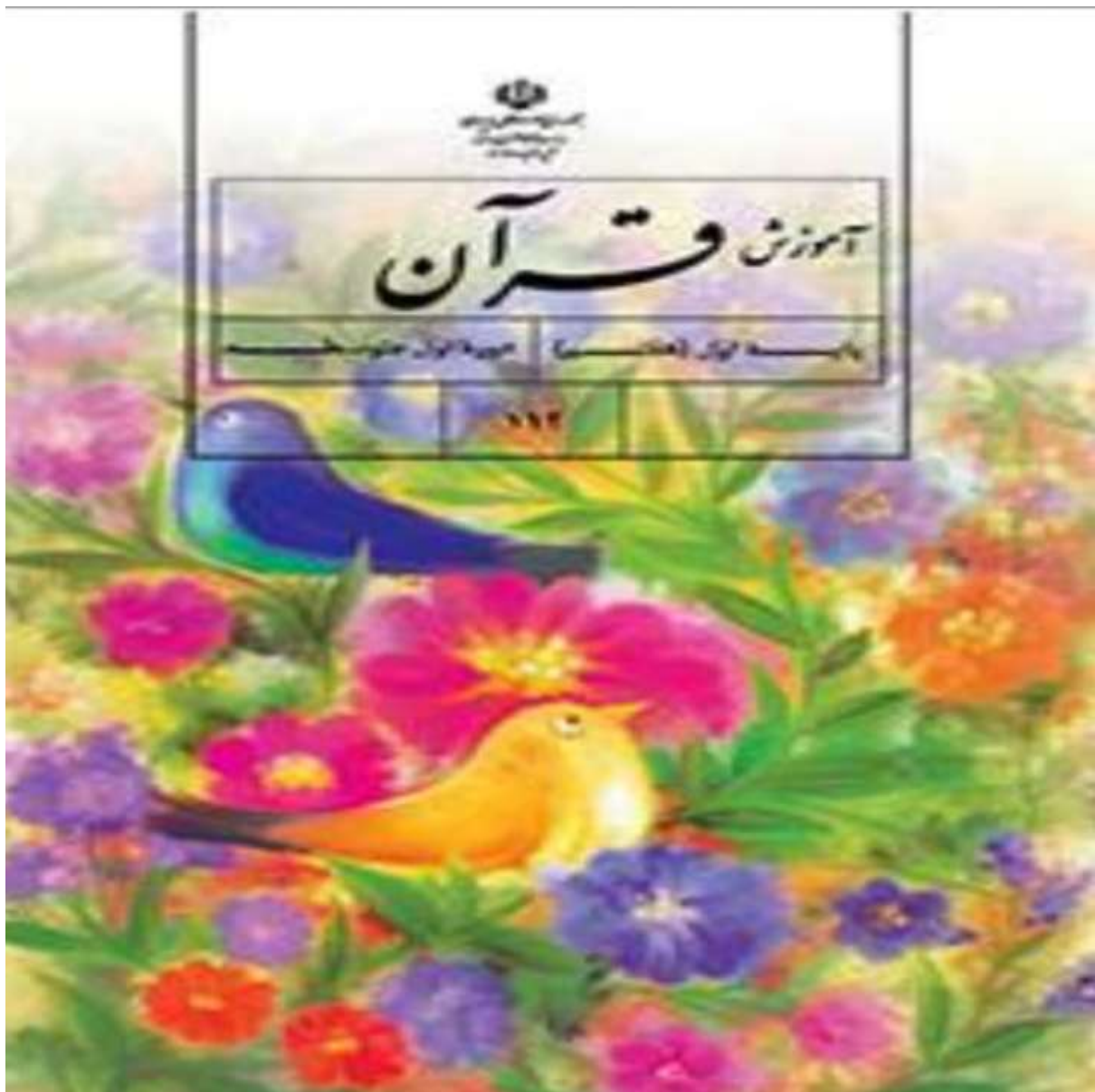

اداره آموزش و پرورش استان لرستان

تهیه و تدوین: امیر احمد عظیمی سرگروه معارف اسلامی متوسطه اول

ناحیه دو شهرستان خرم آباد

سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴

درسنامه قرآن پایه هفتم

درس اول، جلسه اول

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند (سعدی)

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

۱. منظور از جمله «لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ» چیست؟ این است که عدد سال‌ها و حساب (زمان) را بدانید.

فعالیت اول: معنای هر کلمه را یافته و مقابل آن بنویسید.

نشانه‌ها، بخشنده، ماه، به، او، روشنایی، خورشید، روز، جز، شب، کسی که، گروه، کتاب، آفرید، درستی، مهربان

معنا	کلمه	ردیف
ماه	قَمَر	۹
نور، روشنایی	نور	۱۰
خلق کرد، آفرید	خَلَقَ	۱۱
مگر، جز	إِلَّا	۱۲
شب	لَيْل	۱۳
روز	نَهَار	۱۴
قوم، گروه	قَوْم	۱۵
حق، درستی	حَقّ	۱۶

معنا	کلمه	ردیف
به	بِ	۱
بخشنده	الرَّحْمَن	۲
مهربان	رَحِيم	۳
آیات، نشانه‌ها	آيَات	۴
قرآن، کتاب	کتاب	۵
او	هُوَ	۶
کسی که	الَّذِي	۷
خورشید	شَمْس	۸

فعالیت دوم:

تصحیح و تمرین: از هر گروه، یکی از اعضا یک سطر از کلمات آشنا را همراه با معنای آن بخواند تا اگر گروهی در تشخیص معنا اشتباه کرده است، آن را تصحیح کند.

فعالیت سوم: با استفاده از کلمات معنا شده و به کمک هم گروه خود، ترکیب های زیر را معنا کنید، سپس هر ترکیب و معنای آن را نماینده هر گروه، برای کلاس بخواند تا در صورت نیاز تصحیح شود.

۱. بِسْمِ اللَّهِ	۲. الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ	۳. آیاتُ الْكِتَابِ
به نام خدا	بخشنده مهربان	آیات کتاب
۴. هُوَ الَّذِي	۵. اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ	۶. فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
او کسی است که	شب و روز	در آسمانها و زمین

فعالیت چهارم: ترجمه این جمله های قرآنی را کامل کنید.

۱. الرَّتَلِكْ آيَاتِ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ
الف لام را؛ این آیات کتاب حکمت آمیز است.
۲. هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا
او کسی است که قرار داد خورشید را فروزان و ماه را تابان.
۳. ... مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ ...
... خلق نکرد خداوند اینها را جز به حق (درستی) ...
۴. إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
قطعا در آمد و شد شب و روز.
۵. وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
و آنچه خلق کرد خدا در آسمان ها و زمین.
۶. لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ
قطعا نشانه هایی است برای گروهی که تقوا دارند.

نکات:

۱. کلمه «آیات» را در ترکیب سوم، بهتر است به صورت «آیات» معنا کرد.
۲. کلمه «ما» به معنای «آنچه» می باشد.
۳. کلمه «قوم»، که تنوین گرفته را می توان به دو صورت «قومی که» و «گروهی که» معنا کرد.

درس اول، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده، کامل کنید.

وَعْدَه، قِطْعاً، لِيَكُنْ، رَحْمَت، هِدَايَت، اَي

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
آنها، شان	هُمْ	۷	قطعا	اِنَّ	۱
ای	يَا اَيُّهَا	۸	برای	لِ	۲
از، از سوی	مِنْ	۹	آنچه	مَا	۳
شما، تان	كُم	۱۰	در	فِي	۴
هدایت	هُدًى، هُدًى	۱۱	وعده	وَعْد	۵
رحمت، لطف	رَحْمَةً	۱۲	لیکن، ولی	لَكِنْ	۶

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها را مانند نمونه کامل و معنا کنید.

اللّٰهُ: لِلّٰهِ: برای خدا
 الْمُؤْمِنِينَ: لِلْمُؤْمِنِينَ: برای مؤمنان
 النَّاسِ: لِلنَّاسِ: برای مردم

+ ل

نکته: هرگاه حرف «ل» به اسمی که دارای «آل» است اضافه شود، الف اول آن اسم حذف می شود.

فعالیت سوم: این ترکیب‌ها را معنا کنید.

۱. مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ: آنچه در آسمان ها و زمین است.

۲. وَعَدَ اللَّهُ: وعده خدا

۳. أَكْثَرَهُمْ: بیشتر آنها

۴. يَا أَيُّهَا النَّاسُ: ای مردم

۵. مَوْعِظَةً^۲ مِنْ رَبِّكُمْ: موعظه و پندی از پروردگارتان

۶. هُدًى و رَحْمَةً^۳ لِلْمُؤْمِنِينَ: هدایت و رحمتی (لطفی) برای مؤمنان

فعالیت چهارم: ترجمه آیه ۴۴ و آیه ۵۵ سوره یونس را کامل کنید.

۱. **إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئاً^۴**

قطعاً خداوند ظلم نمی کند به مردم هیچ مقدار.

۲. **وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ^۵ يَظْلِمُونَ**

و لیکن (اما) مردم (به) خودشان ظلم می کنند.

۳. **إِلَّا^۶ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ**

آگاه باشید قطعاً برای خداست آنچه در آسمانها و زمین است.

۴. **إِلَّا^۷ أَنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّ**

آگاه باشید قطعاً وعده خدا حق (درست) است؛

۵. **وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ**

و لیکن (اما) بیشتر آنها (بیشترشان) نمی دانند.

نکات:

۱. کلمه «وَعَدَ» اسم است و به معنای «**وعده ی**» می باشد.

۲-۳. اسم هایی که **تنوین** دارند، عموماً نکره می باشند و در ترجمه آنها «**ی**» را اضافه می کنیم.

۴. کلمه «شَيْئاً» به معنای «**هیچ مقدار**» است.

۵. کلمه «أَنْفُسَهُمْ» به صورت «**خودشان**» معنا می کنیم.

۶-۷. کلمه «إِلَّا» را می توانیم به دو صورت «**آگاه باشید**» و «**بدانید**» معنا کنیم.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ

هر چه کنی به خود کنی (مولوی)

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

اندیشیدن در مفهوم جمله «فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ» (هر چه کنی به خود کنی) چه تأثیری در زندگی ما دارد؟ تفکر و دقت پیش از عمل ضروری است، زیرا نتیجه هدایت یا گمراهی هر کس، در نهایت به خودش بازمی‌گردد.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده، کامل کنید.

همه، توانا، بگو، چیز

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	قُلْ	بگو	۶	عَلَىٰ	بر
۲	إِلَىٰ	به سوی، به	۷	هَا	آن، ش، او
۳	جَاءَ	آمد برای، آمد	۸	كُلِّ	هر، همه
۴	قَدْ	قطعاً	۹	شَيْءٍ	چیز
۵	هُوَ	او، ش، آن	۱۰	قَدِيرٍ	توانا

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها را معنا کنید.

۱. قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ: بگو ای مردم
۲. قَدْ جَاءَكُمْ: قطعاً آمد برای شما
۳. مِنْ رَبِّكُمْ: از سوی پروردگارتان
۴. إِلَى اللَّهِ: به سوی خدا
۵. عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ: بر هر چیزی

فعالیت سوم: این ترکیب ها را مانند نمونه کامل کنید.

فعالیت چهارم: الف) ترجمه این آیات و عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱. قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ

بگو ای مردم.

۲. قَدْ جَاءَكُمْ^۱ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ^۲

قطعاً آمد برای شما حق از سوی پروردگارتان.

۳. إِلَيَّ^۳ اللَّهُ مَرْجِعُكُمْ

به سوی خدا است بازگشت شما؛

۴. وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ^۴

و او بر هر چیزی توانا است.

نکات:

۱. وقتی کلمه «جاء» همراه با ضمیر بکار رود، به صورت «آمد برای...» معنا می شود.

۲. کلمه «مِنْ» به دو صورت «از» و «از سوی» معنا می شود.

۳. کلمه «إِلَى» به دو معنای «به» و «به سوی» است، که البته دانش آموزان از هر کدام استفاده کنند، صحیح است.

۴. کلمه «كُلِّ» وقتی که بعد از آن اسم مفرد و نکره بیاید، «هر» معنا می شود.

درس دوم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بسپارید.

عبادت کنید، گفت، برادر، خدا، پاداش

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	أَخ، أَخُو، أَخَا، أَخِي	برادر	۵	ي	من، مَ
۲	قَالَ	گفت	۶	أَعْبُدُوا	عبادت کنید
۳	يَا	ای	۷	أَجْر	پاداش
۴	إِلَه	خدا، معبود	۸	لَا تَعْقِلُونَ	اندیشه نمی کنید

فعالیت دوم: این ترکیب ها را معنا کنید.

۱. وَ أَلِيَّ عَادٍ وَ بِهِ سَوِي (قوم) عاد
۲. أَوَّاهُم هُودًا: برادرشان (حضرت) هود
۳. إِلَهُكُمْ: خدای شما
۴. أَعْبُدُوا اللَّهَ: عبادت کنید خدا را
۵. قَالَ يَا قَوْمٍ: گفت ای قوم من
۶. أَفَلَا تَعْقِلُونَ: پس آیا اندیشه نمی کنید؟

نکات:

۱. پیامبر قوم عاد، «حضرت هود» و پیامبر قوم ثمود، «حضرت صالح» است.
۲. ترکیب «يَا قَوْمٍ» در اصل «یا قومی» بوده که «یای» آن حذف شده و کسره به جای آن آمده است و به معنای «ای قوم من» است.
۳. «أَفَلَا يَعْقِلُونَ»، در ترجمه آن حرف «فَ» را قبل از «أَ» پرسشی معنا می کنیم؛ یعنی به صورت «پس آیا...» معنا می کنیم.

فعالیت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۲۶ تا ۲۳۱ قرآن کریم آمده است کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. اِنِّیْ تَوَكَّلْتُ عَلَی اللّٰهِ رَبِّیْ وَ رَبِّکُمْ

هود/۶۱ قطعاً من توکل کردم بر خدا، پروردگارم و پروردگار شما.

۲. وَ اِلَیْ تَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحاً

هود/۵۰ و (فرستادیم) به سوی قوم تمود برادرشان صالح را.

۳. قَالَ یَا قَوْمِ اَعْبُدُوا اللّٰهَ

هود/۸۸ گفت ای قوم من عبادت کنید خدا را.

۴. عَلَیْهِ تَوَكَّلْتُ وَ اِلَیْهِ اُنِیبُ

هود/۸۸ بر او توکل کردم و به سویش روی می آورم.

وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ
وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

با توکل زانوی اشتر بیند (مولوی)

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

چرا قرآن کریم از ما می خواهد که بر خدا توکل کنیم؟ چون سرنوشت و جریان همه امور به دست اوست.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

توکل کن، انجام می دهید، کار، نهان، عبادت کن

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	غَيْب	غیب، نهان	۵	كَ	تو، ت
۲	أَمْر	کار، فرمان	۶	عَنْ	از
۳	أَعْبُدْ	عبادت کن	۷	تَعْمَلُونَ	عمل می کنید، انجام می دهید
۴	تَوَكَّلْ	توکل کن	۸	مَا	ما، مان

فعالیت دوم: این ترکیب ها را معنا کنید.

۱. وَلِلَّهِ (و+ل+الله): و برای خداست

۲. غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ: نهان آسمان ها و زمین

۳. فَاعْبُدْهُ (ف+أَعْبُدْ+ه): پس عبادت کن او را

۴. وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ: و توکل کن بر او

۵. عَمَّا تَعْمَلُونَ: از آنچه انجام می دهید

فعالیت سوم: ترجمه این آیات قرآن کریم را کامل کنید.

۱. وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

و برای خدا است **نهان** آسمانها و زمین.

۲. وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ^۲

و به سوی او بازگردانده می شود همه کارها.

۳. فَأَعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ

پس عبادت کن او را و توکل کن بر او.

۴. وَمَا^۳ رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

و نیست پروردگارت **غافل** از آنچه انجام می دهید.

هود/۱۲۳

نکات:

۱. هرگاه قبل از «ما» یکی از حروف جاره مانند «مِنْ، فِی، عَنْ، لَ و ...» بیاید، «ما» به صورت «آنچه» معنا می شود، کلمه «عَمَّا» در اصل «عَنْ + ما» بوده که به معنای «از آنچه» است.

۲. در عباراتی که «جَمِيعاً» یا «كُلُّهُ» و یا کلماتی شبیه آنها به کار می رود، در فارسی این کلمات جلوتر از کلمات قبل از آنها معنا می شوند و کلمه «كُلُّهُ» در اینجا به صورت «همه ی» معنا می شود.

۳. کلمه «ما» به معنای «نه» و «نیست» می باشد.

درس سوم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

یک، شکر نمی کنند، پدران

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	مَلَّة	دین، آیین	۵	لَا يَشْكُرُونَ	شکر نمی کنند
۲	آبَاء	پدران، جمع آب	۶	أَم	یا، آیا
۳	ذَلِك	این، آن	۷	وَاحِد	یگانه، یک
۴	فَضْل	لطف و رحمت			

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و عبارات قرآنی را معنا کنید.

۱. مَلَّةَ آبَائِي: دین پدرانم

۲. ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ: این از لطف و رحمت خدا است

۳. عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ: بر ما و بر مردم است

۴. اللَّهُ الْوَاحِدُ: خدای یگانه

فعالیت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی که در صفحات ۲۳۸ تا ۲۴۳ قرآن کریم آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. وَاتَّبَعْتُ مَلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ

و پیروی کردم از دین پدرانم؛ (یعنی) حضرت ابراهیم و اسحاق و یعقوب.

۲. مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ

سزاوار نیست که ما هیچ چیزی را شریک خدا قرار دهیم.

۳. ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ

این از لطف و رحمت خدا بر ما و بر مردم است.

۴. وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

یوسف / ۳۸

و لیکن بیشتر مردم شکر نمی کنند.

یوسف / ۵۶

۵. وَ لَأَنْضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ وَ از بین نمی بریم پاداش نیکوکاران را.

نکته: کلمه «مِنْ» در ترکیب «مِنْ شَيْءٍ»، به صورت «هیچ» معنا می شود؛ زیرا «مِنْ» زاید است و برای تأکید آمده است.

درس چهارم، جلسه اول

إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

تو نیکی می کن و در دجله انداز که ایزد در بیابانت دهد باز

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید.

نیکوکاران «مُحْسِنِينَ» چه ویژگی‌هایی دارند؟ **تقوا و صبر**

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

این، تو، نیکوکار، شما، بسیار آمرزنده، گفتند، آیا، گناهان، نادان

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	أَ، هَلْ	آیا	۶	مُحْسِنٍ	نیکوکار
۲	أَنْتُمْ	شما	۷	غَفُورٍ	بسیار آمرزنده
۳	جَاهِلٍ	نادان، بی‌خرد	۸	قَالُوا	گفتند
۴	أَنْتَ	تو	۹	لَ	قطعاً
۵	هَذَا	این			

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها را معنا کنید.

۱. يٰيُوسُفُ وَ أَخِيهِ: به یوسف و برادرش.

۲. أَيْنَكَ لَأَنْتَ^۱ يُّوسُفُ: آیا قطعاً تو همان یوسف هستی؟

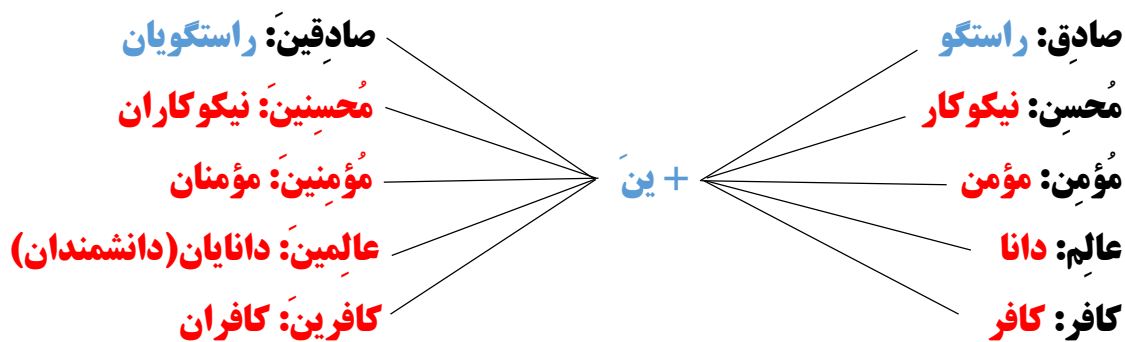
۳. وَ هَذَا أَخِي: و این برادر من است

۴. أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ: پاداش نیکوکاران.

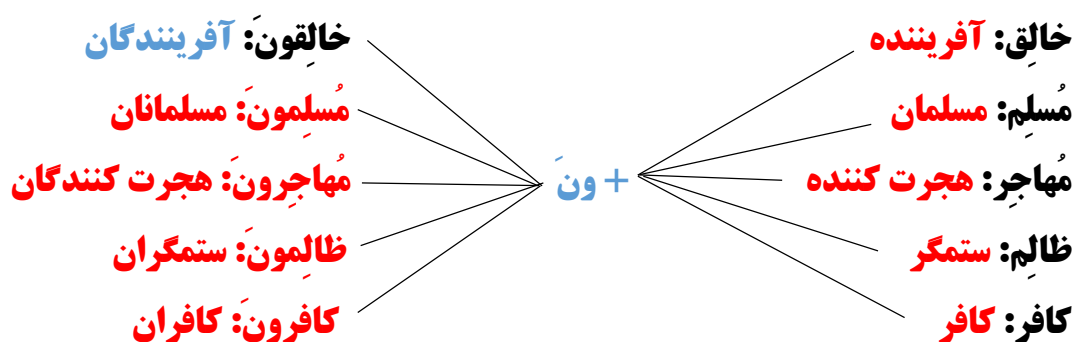
۵. قَالُوا يَا أَبَانَا: گفتند ای پدر ما

۶. هُوَ الْغَفُورُ^۲ الرَّحِيمُ: او بسیار آمرزنده و مهربان است.

فعالیت سوم: این ترکیب ها را مانند نمونه کامل و ترجمه کنید.

فعالیت چهارم: این ترکیب ها را مانند نمونه کامل و ترجمه کنید.

نکته: هرگاه به آخر کلمه ای «ون» یا «ین» اضافه شود، آن کلمه به صورت جمع معنا می شود.

فعالیت پنجم: ترجمه این آیات و جمله های قرآنی را کامل کنید.

۱. قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا^۳ فَعَلْتُمْ يَوْسُفَ وَ أَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ

گفت: آیا دانستید چه کردید با یوسف و برادرش هنگامی که شما جاهل بودید؟

۲. قَالُوا أَءِ نَكَلَاَنْتَ يَوْسُفَ

گفتند: آیا قطعاً تو همان یوسف هستی؟

۳. قَالَ أَنَا يَوْسُفُ وَ هَذَا أَخِي

گفت: من یوسف هستم و این برادر من است.

۴. ... فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

... پس قطعاً خداوند از بین نمی برد پاداش نیکوکاران را.

نکات:

۱. کلمه «لَأَنْتَ» برای تأکید آمده است و می توانیم آن را معنا نکنیم و یا به صورت همان معنا کنیم.

۲. کلمه «الغفور» را می توان به صورت «آمرزنده» و «بسیار آمرزنده» معنا کنیم.

۳. کلمه «ما» به معنای «چه» می باشد؛ زیرا کلمه پرسشی است.

درس چهارم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

سخت ، تاریکی ها ، بی ایمان

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
عزتمند، شکست ناپذیر	عَزِيز	۵	تاریکی ها	ظُلُمَات	۱
وای بر	وَيْل	۶	کافر، بی ایمان	كَافِر	۲
سخت	شَدِيد	۷	اجازه	اِذْن	۳
			راه	صِرَاط	۴

فعالیت دوم: این ترکیب ها و عبارات قرآنی را معنا کنید.

۱. کِتَابِ اَنْزَلْنَاهُ: کتابی که نازل کردیم آن را

۲. اِلَيْكَ: به سوی تو

۳. مِنَ الظُّلُمَاتِ: از تاریکی ها

۴. اِلَى النُّورِ: به سوی نور

۵. وَ وَيْلٌ لِّلْكَافِرِينَ: و وای بر کافران

۶. مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ: از عذابی سخت

نکات:

۱. در ترکیب «انزَلْنَاهُ» ضمیر «ه» در اینجا به معنای «آن را» می باشد؛ چون این ضمیر به کتاب بر می گردد.

۲-۳. معمولاً کلماتی که تنوین دارند در فارسی همراه با «ی» نکره معنا می شوند؛ اما صفت آن، یعنی «شدید» نیاز نیست به صورت «سختی» معنا شود.

فعالیت سوم: ترجمه این جمله های قرآنی را که در صفحات ۲۵۰ تا ۲۵۵ قرآن کریم آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

رعد/۱۶

بگو: خدا آفریننده هر چیزی است و او یگانه مقتدر است.

۲. اِلَّا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

رعد/۲۶

بدانید(فقط) با یاد خدا آرام می گیرد دل ها.

۳. الرِّكَابُ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ

الف لام را، کتابی که نازل کردیم آن را به سوی تو

۴. لَتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ

تا خارج کنی مردم را از تاریکی ها به سوی نور.

۵. بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

ابراهیم/۱

به اجازه پروردگارشان به سوی راه (خداوند) عزتمند ستوده.

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٤٠﴾

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

ای نمازم همه تو، راز و نیازم همه تو

تدبر

با توجه به آیات به سؤال زیر پاسخ دهید:

چرا ما نیز باید مانند حضرت ابراهیم علیه السلام (در آیه ۴۰) دعا کنیم تا خداوند، ما و خانواده و نسل ما را از «برپاکندگان نماز» قرار دهد؟ زیرا نماز پیوند دائمی با خدا را حفظ می‌کند و سبب هدایت و پاک ماندن نسل‌ها می‌شود.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بسپارید.

دعا، آسمان، پدر و مادرم، روز، می‌دانی، سپاس و ستایش، شنوا

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	سَمَاء	آسمان	۵	ذُرِّيَّة	فرزند، نسل
۲	حَمْد	سپاس و ستایش	۶	دُعَاء	دعا، درخواست
۳	سَمِيع	شنوا	۷	يَوْم	روز
۴	مُقِيم	برپاکنده	۸	وَالِدَيَّ	پدر و مادرم

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ: سپاس و ستایش برای خداست.

۲. لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ: قطعاً شنوای دعا

۳. مُقِيمَ الصَّلَاةِ: برپا کننده نماز

۴. وَلِوَالِدَيَّ: و پدر و مادرم را

۵. وَلِلْمُؤْمِنِينَ: و مؤمنان را
 ۶. وَمِنْ ذُرِّيَّتِي: و از نسل (فرزندان) من
 ۷. فِي السَّمَاءِ: در آسمان

فعالیّت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی از سوره ابراهیم را کامل کنید.

۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
 سپاس و ستایش برای خدایی است که بخشید به من در کهنسالی اسماعیل و اسحاق را.
 ۲. إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ
 قطعاً پروردگار من شنونده دعا است.
 ۳. رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي
 پروردگارا قرار بده مرا برپاکنده نماز و نیز فرزندان مرا.
 ۴. رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ
 پروردگارا و بپذیر دعای من را.
 ۵. رَبَّنَا اغْفِرْ لِي^۲ وَلِوَالِدَيَّ^۳ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ
 پروردگارا بیامرز مرا و پدر و مادرم را و مؤمنان را روزی که برپا می شود حساب (روز قیامت).

نکات:

۱. کلمه «ذُرِّيَّة» به دو معنای «فرزند» یا «نسل» بکار می رود که عموماً به صورت اسم جمع یعنی «نسل» یا «فرزندان» معنا می کنیم، اما توجه داشته باشید اگر دانش آموزان آن را به صورت «از فرزند من» معنا کنند، غلط محسوب نمی شود.
 ۲. حرف «ل» در ترکیب «لِی» در تمام موارد به معنای «را» می باشد، نه به معنای «برای».
 ۳. ترکیب «وَالِدَيَّ» در واقع «وَالِدَيْنِ» و به معنای «پدر و مادر» بوده که به دلیل اضافه شدن به ضمیر «ی» حرف «ن» حذف شده است و پس از ادغام، این مضاف و مضاف الیه به صورت «وَالِدَيَّ»؛ یعنی «پدر و مادرم» در آمده است.

درس پنجم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بیاورید.

بندگان، افراد با تقوا، چشمه‌ها، بهشت‌ها، کیفر

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	عِبَاد	بندگان، جمع عِبَد	۴	عُیُون	چشمه‌ها، جمع عَیْن
۲	مُتَّقِینَ	افراد با تقوا	۵	عَذَاب	عذاب، کیفر
۳	جَنّات	بهشت‌ها، جمع جَنَّة	۶	الْیَم	دردناک

فعالیت دوم: این ترکیب‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. اِنَّ عِبَادِی: قطعاً بندگان من

۲. اِنَّ الْمُتَّقِینَ: قطعاً افراد با تقوا

۳. فِی جَنّاتٍ وَ عُیُونٍ: در بهشت‌ها و چشمه‌ها

۴. الْعَذَابُ الْاَلِیمُ: عذاب دردناک

فعالیت سوم: جدول زیر را مانند نمونه کامل کنید.

مفرد	معنا	جمع	معنا
جَنَّة	بهشت، باغ	جَنّات	بهشت‌ها، باغ‌ها
آیة	نشانه، آیه	آیات	نشانه‌ها، آیات
ثَمَرَة	میوه	ثَمَرَات	میوه‌ها
مُؤْمِنَة	زن مؤمن	مُؤْمِنَات	زنان مؤمن

نتیجه می‌گیریم: معمولاً کلماتی که آخر آنها (ة) است، پس از حذف (ة) و اضافه کردن (ات) جمع بسته می‌شوند.

فعالیت چهارم: ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۶۲ تا ۲۶۷ قرآن کریم آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. **إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ**

قطعا افراد باتقوا (پرهیزکاران) در بهشت‌ها و چشمه سارها هستند. **حجر / ۴۵**

۲. **أَدْخُلُوها بِسَلامٍ آمِنِينَ**

داخل آن شوید با سلامتی و امنیت. **حجر / ۴۶**

۳. **خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ**

خلق کرد آسمان‌ها و زمین را به درستی. **نحل / ۳**

نکته:

۱. کلمه «**الْحَقِّ**» را می‌توانیم به دو صورت «**حق**» و «**درستی**» معنا کرد.

وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

همه از بهر تو سرگشته و فرمانبردار (سعدی)

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

اینکه خورشید و ماه و شب و روز مسخر انسان است، به چه معناست؟ تا از آن‌ها در زندگی بهره ببرد.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

فکر می‌کنند، درختان خرما، ستارگان، میوه‌ها، کشت، تعقل و اندیشه می‌کنند

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	زَرَع	زراعت، کشت	۵	يَتَفَكَّرُونَ	فکر می‌کنند
۲	نَخِيل	جمع نخل، درختان خرما	۶	نُجُوم	جمع نجم، ستارگان
۳	أَعْنَاب	جمع عنب، درختان انگور	۷	يَعْقِلُونَ	تعقل و اندیشه می‌کنند
۴	ثَمَرَات	جمع ثمره، میوه‌ها			

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ: درختان خرما و انگور

۲. وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ: و از همه میوه‌ها

۳. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً: قطعاً در آن نشانه‌ای است

۴. لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ: برای گروهی که فکر می‌کنند

۵. لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ: برای گروهی که تعقل و اندیشه می‌کنند

نکات:

۱. هرگاه بعد از «كُلَّ»، کلمه ی جمع، اسم جمع و ضمیر بیاید، کلمه «كُلَّ» به معنای «همه» می باشد.

۲. حرف «لَ» که بر روی «آیة» آمده است برای **تأکید** می باشد و معنا نمی شود.
۳. هرگاه بعد از اسم نکره (تنوین دار)، فعلی بیاید، آن جمله وصفیه می باشد که بعد از اسم نکره حتماً در ترجمه حرف «که» را اضافه می کنیم. مانند: «لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ» به معنای «برای گروهی که تعقل و اندیشه می کنند».

فعالیت سوم: ترجمه آیات ۱۱ تا ۱۲ سوره نحل را کامل کنید.

۱. يُنَبِّئُكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَ الزَّيْتُونَ وَ النَّخِيلَ وَ الأَعْنَابَ
می‌رویانند برای شما با آب باران، زراعت و زیتون و درختان خرما و انگور را.
۲. وَ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ
و از همه میوه‌ها؛

۳. إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

قطعا در آن نشانه‌ای است برای گروهی که فکر می کنند.

۴. وَ سَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ وَ الشَّمْسَ وَ الْقَمَرَ
و در خدمت شما قرار داد شب و روز و خورشید و ماه را.

۵. وَ النُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ

و ستارگان را م به فرمانش هستند؛

۶. إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

قطعا در آن نشانه‌هایی است برای گروهی که تعقل و اندیشه می کنند.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

زنبور عسل ، کوه‌ها ، درخت ، وحی کرد ، درمان ، خانه‌ها

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
درخت	شَجَرَة	۵	وحی کرد	أَوْحَى	۱
گوناگون	مُخْتَلَف	۶	زنبور عسل	نَحْل	۲
جمع لون، رنگ‌ها	أَلْوَان	۷	جمع جبل، کوه‌ها	جِبَال	۳
درمان	شِفَاء	۸	جمع بیت، خانه‌ها	بُيُوت	۴

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. وَأَوْحَى رَبُّكَ: و وحی کرد پروردگارت

۲. إِلَى النَّحْلِ: به زنبور عسل

۳. مِنَ الْجِبَالِ: از کوه‌ها

۴. وَمِنَ الشَّجَرِ: و از درخت

۵. مُخْتَلَفُ أَلْوَانُهُ: گوناگون است رنگ‌هایش

۶. فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ: در آن درمانی برای مردم است

فعالیت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۷۴ تا ۲۷۹ قرآن کریم آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

نحل/ ۷۷

و برای خدا است **نهان** آسمان‌ها و زمین.

۲. إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

نحل/ ۷۷

قطعاً خداوند بر هر چیزی توانا است.

۳. وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا

نحل/ ۸۰

و خداوند **قرار داد** برای شما از خانه‌هایتان محل سکونت و آرامش.

نحل/ ۹۰

۴. إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ: **قطعاً** خداوند امر می‌کند به عدالت و نیکی.

نکته: هر گاه بعد از کلمه «كُلَّ»، اسم مفرد و نکره ای بیاید، «كُلَّ» را به صورت «هر» معنا می‌شود.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

قرآن که پیام آسمانی است روشنگر راه زندگانی است

(حسان (حبیب الله چایچیان))

تدبر

با توجه به آیه به سؤال های زیر پاسخ دهید.

۱. قرآن به کدام گروه از «مؤمنان» بشارت می دهد؟ به مؤمنانی که اعمال نیکو انجام می دهند.

۲. خداوند، «مؤمنان» را به چه چیزی بشارت می دهد؟ پاداش بزرگی

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

عمل می کنند، بشارت و مژده می دهد، ایمان می آورند، کسانی که، کارهای خوب،
هدایت می کند، بزرگ، آخرت

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	يَهْدِي	هدایت می کند	۵	أَنَّ	که، اینکه، قطعاً
۲	الَّذِينَ	کسانی که	۶	كَبِيرَ	بزرگ
۳	يَعْمَلُونَ	انجام می دهند، عمل می کنند	۷	يُؤْمِنُونَ	ایمان می آورند
۴	صَالِحَاتِ	کارهای خوب	۸	آخِرَةِ	آخرت، قیامت

فعالیت دوم: این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۱. إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ: قطعاً این قرآن

۲. الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ: که انجام می دهند کارهای نیک را

۳. أَجْرًا كَبِيرًا: پاداشی بزرگ (پاداش بزرگی)

۴. لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ: ایمان نمی آورند به آخرت

۵. عَذَابًا أَلِيمًا: عذابی دردناک (عذاب دردناکی)

فعالیت سوم: ترجمه آیات ۹ و ۱۰ سوره اسراء را کامل کنید.

۱. إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ

قطعا این قرآن هدایت می کند به چیزی که آن چیز درست ترین و ماندگارترین است.

۲. وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ

و بشارت می دهد به مؤمنانی که انجام می دهند کارهای نیک را.

۳. أَنْ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

قطعا برایشان پاداشی بزرگ است.

۴. وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

و قطعا کسانی که ایمان نمی آورند به آخرت.

۵. أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

آماده کردیم برایشان عذابی دردناک.

نکته:

۱. کلمه «الَّذِينَ» به معنای «که» می باشد، نه «کسانی که»؛ زیرا وقتی که اسم های موصول بعد از اسم معرفه به

الف لام قرار بگیرند، به معنای «که» می باشند.

درس هفتم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

روشن، دشمن، پوچ و بیهوده

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	باطل	باطل، پوچ و بیهوده	۴	عدو	دشمن
۲	کان	بود، است	۵	مبین	آشکار، روشن

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ: و بگو آمد حق

۲. شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ: درمان و رحمتی است برای مؤمنان

۳. إِنَّ الشَّيْطَانَ: قطعاً شیطان

۴. عَدُوًّا مُّبِينًا: دشمنی آشکار (دشمن آشکاری)

فعالیت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۲۸۶ تا ۲۹۱ قرآن کریم آمده است را کامل کنید

و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا

اسراء/ ۵۳

قطعاً شیطان است برای انسان دشمنی آشکار.

۲. إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ

اسراء/ ۶۵

قطعاً بندگان من، نیست برای تو (ای شیطان) بر آنها هیچ تسلطی.

۳. إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

اسراء/ ۶۶

قطعاً او (خدا) بود (است) به شما مهربان.

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

ندایی در زمین و آسمان است که این دنیا برای امتحان است

تدبر

با توجه به آیه به سؤال های زیر پاسخ دهید.

۱. خداوند چه چیزهایی را برای زمین، زینت قرار داده است؟ همه آنچه که بر روی زمین است را خداوند به عنوان زینت زمین قرار داده است.
۲. هدف از خلقت زمین و زیبایی های آن چیست؟ آزمایش مردم است که کدامشان نیکوکارترند

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بسپارید.

مهیّا کن، نازل کرد، بهتر، زینت

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	أَنْزَلَ	نازل کرد، فرو فرستاد	۴	أَحْسَنَ	بهترین، بهتر
۲	جَعَلْنَا	قرار دادیم	۵	إِذِ	وقتی که، هنگامی که
۳	زِينَةً	زینت، زیبایی			

فعالیت دوم: این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ: سپاس و ستایش برای خدایی است.
۲. الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ: که نازل کرد بر بنده اش کتاب را
۳. إِنَّا جَعَلْنَا قِطْعًا مَّا قَرَّار دَادِيم
۴. مَا عَلَى الْأَرْضِ: آنچه بر روی زمین است
۵. زِينَةً لِّهَا: زینتی برای آن

فعالیت سوم: ترجمه این آیات سوره کُفّ را کامل کنید.

۱. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ

سپاس و ستایش برای خدایی است که نازل کرد بر بنده اش کتاب را

۲. وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

و در آن هیچ گونه نادرستی و ناراستی قرار نداد.

۳. إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَهَا

قطعاً ما قرار دادیم آنچه بر روی زمین است زینتی برای آن.

۴. لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

تا ببازماییم آنها را که کدام یک از آنها، بهترین عمل را دارند.

نکات:

۱. در ترکیب «عَبْدِهِ»، ضمیر «ه» به معنای «اش» است.

۲. کلمه «ما» به معنای «آنچه» است؛ زیرا مای موصول است و پس از آن حرف جر آمده است.

درس هشتم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده، کامل کنید.

گفتیم، کوچک، عمل کردند، ظلم نمی کند

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	يَقُولُونَ	می گویند	۵	لَا يَظْلِمُ	ظلم نمی کند، ستم نمی کند
۲	صَغِيرٌ، صَغِيرَةٌ	کوچک	۶	أَحَدٌ	کسی، یکتا، یگانه
۳	وَجَدُوا	یافتند	۷	قُلْنَا	گفتیم
۴	عَمِلُوا	عمل کردند، انجام دادند			

فعالیت دوم: این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۱. وَ وَجَدُوا مَا عَمِلُوا: و یافتند آنچه را انجام دادند

۲. وَ لَا يَظْلِمُ رَبُّكَ: و ظلم نمی کند پروردگارت

۳. وَ إِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ: و هنگامی که گفتیم به فرشتگان (ملائکه)

۴. هَذَا الْكِتَابِ: این کارنامه عمل

فعالیت سوم: ترجمه این جمله های قرآنی را که در صفحات ۲۹۸ تا ۳۰۳ قرآن کریم آمده است را کامل کنید

و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. وَ يَقُولُونَ يَا وَيَلَّتْنَا مَا لَ هَذَا الْكِتَابِ:

و می گویند ای وای بر ما چیست این کارنامه عمل؟

۲. لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً^۱ إِلَّا أَحْصَاهَا:

جا نمانده است هیچ چیز کوچک و بزرگ جز آن که به حساب آمده است آن.

۳. وَ وَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا: و یافتند آنچه را انجام دادند (عمل کردند) حاضر.

۴. وَ لَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا^۲: و ظلم نمی کند پروردگارت به هیچ کسی.

کشف/۴۹

نکات:

۱. در ترکیب «لَا كَبِيرَةً» حرف «لا» را معنا نمی کنیم؛ چون «لا» زائده است و برای تأکید بکار رفته است.

۲. کلمه «أَحَدًا» در جمله های منفی «هیچ کسی» معنا می شود.

درس نهم، جلسه اول

فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

عمل، شایسته تر تا می توانی

اگر مشتاق دیدار خدایی

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

برای ملاقات با پروردگار، علاوه بر داشتن امید، چه چیزهای دیگری لازم است؟ **انجام کار شایسته و شرک نورزیدن در عبادت پروردگار.**

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پرستش، وحی می شود، ملاقات

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
خوب، شایسته	صَالِح	۴	من	أَنَا	۱
عبادت، پرستش	عِبَادَة	۵	وحی می شود	يُوحَى	۲
فقط	أَنَّمَا	۶	ملاقات، دیدار	لِقَاء	۳

فعالیت دوم: با دقت در محل درست و نادرست ترجمه کلمه «أَنَّمَا» ترکیب ها و جمله های قرآنی زیر را به شکل صحیح ترجمه کنید.

أَنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ: ترجمه نادرست: فقط ولی شما خداست.

ترجمه درست: ولی شما فقط خداست.

۱. قُلْ أَنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ: بگو من فقط بشری مانند شما هستم

۲. يُوحَىٰ إِلَيَّ: وحی می شود به من

۳. أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ: خدای شما فقط خدای (یگانه) یکتاست

۴. لِقَاءَ رَبِّهِ: دیدار پروردگار

نکته:

۱. کلمه «إِلَى» در اصل «إِلَى + ي» بوده که به معنای «به من، به سوی من» است.

فعالیت سوم: ترجمه آخرین آیه سوره کف را کامل کنید.

۱. قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ

بگو من فقط بشری مثل شما هستم

۲. يُوحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا إِلَهُ الْكَوْكَبِ إِلَهُ وَاحِدٌ

وحی می شود به من. خدای شما فقط خدای یگانه است.

۳. فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ^۲

پس هر کس امید دارد دیدار پروردگارش را.

۴. فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا

پس باید انجام دهد کار شایسته ای.

۵. وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

و شریک نگیرد برای عبادت پروردگارش کسی را.

نکات:

۱. کلمه «إِنَّمَا» دلالت بر حصر دارد و به معنای «فقط» به کار رفته و معمولاً در وسط جمله معنا

می شود.

۲. ضمیر «ه» در ترکیب «رَبِّهِ» به معنای «ش» می باشد.

درس نهم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

قرارداد، آب، میان

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
محل آرامش و آسایش	مَهْد	۴	میان	بَيْن	۱
راه ها، جمع سیل	سُبُل	۵	آن دو	هُمَا	۲
آب، باران	ماء	۶	قرار داد	جَعَلَ	۳

فعالیت دوم: این ترکیب ها را معنا کنید.

۱. بَيْنَهُمَا: میان آن دو

۲. الَّذِي جَعَلَ: کسی که قرار داد

۳. فِيهَا سُبُلًا: در آن راه هایی را

فعالیت سوم: این ترکیب ها را مانند نمونه، کامل و معنا کنید.

برای او، برایش	هَ ← لَهُ:	لِ (برای) +
برای آنها، برایشان	هُمْ ← لَهُمْ:	
برای او، برایش	ها ← لَهَا:	
برای شما، برایتان	كُمْ ← لَكُمْ:	

نکته: همان طور که می دانید «لِ» به معنای «برای» است، «لِ» در کلمات زیر به صورت «لِ» به کار می رود.

لَهُ	لَهُمْ	لَهَا	لَكَ	لَكُمْ	لَنَا
برای او	برای آنها	برای آن	برای تو	برای شما	برای ما

فعالیت چهارم: ترجمه این جمله های قرآنی را که در صفحات ۳۱۰ تا ۳۱۵ قرآن کریم آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. تَنْزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْعُلَى

طه/۴ (قرآن) نازل شده از سوی کسی است که خلق کرد زمین و آسمان های بلند را.

۲. لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

طه/۶ برای او است آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین و آنچه در میان آن دو است.

۳. الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا

کسی که قرار داد برایتان زمین را محل آرامش و آسایش

۴. وَ سَلَكَ لَكُمُ فِيهَا سُبُلًا

و درست کرد برای شما در آن راه هایی را.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

این خانه با نماز و دعا خو گرفته است

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

چرا اهل خانه باید یکدیگر را به نماز تشویق و دعوت کنند؟ چون نماز از عوامل رسیدن به تقوا و عاقبت نیک است.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کرده و سعی کنید معنای کلمات را به خاطر بسپارید.

پیش از، تسبیح گوی، صبور و شکیبا باش، بهتر، بهترین، پرهیزکاری

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	اصْبِرْ	صبور و شکیبا باش	۴	خَيْرٌ	خوب، بهتر
۲	سَبِّحْ	تسبیح گوی	۵	نَحْنُ	ما
۳	قَبْلَ	قبل از، پیش از	۶	تَقْوَى	تقوا، پرهیزکاری

فعالیت دوم: این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۱. فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ: **پی صبر کن بر آنچه می گویند (مردم)**

۲. بِحَمْدِ رَبِّكَ: **همراه با ستایش پروردگارت**

۳. قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ: **پیش از طلوع خورشید**

۴. وَقَبْلَ غُرُوبِهَا: **و پیش از غروب آن**

۵. وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ: **و روزی پروردگارت بهتر است**

۶. وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى: **و عاقبت (خیر) برای پرهیزکاری است**

نکته:

۱. حرف «ب» ترکیب «بِحَمْدِ رَبِّكَ» به معنای «همراه با» معنا می شود.
۲. کلمه «خیر» هم به معنای «بهتر» و هم به معنای «بهترین» به کار می رود که در اینجا به معنای «بهتر» است.

فعالیت سوم: ترجمه این آیات و جمله های قرآنی از سوره طه را کامل کنید.

۱. ... وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا
... و تسبیح گوی همراه با ستایش پروردگارت را پیش از طلوع خورشید و پیش از غروب آن.
۲. ... وَ رِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَ أَبْقَى

... و روزی پروردگارت بهتر و پایدارتر است.

۳. وَ أَمْرُ أَهْلِكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا

و فرمان ده خانواده ات را به نماز و در این کار صبور و شکیبا باش.

۴. لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا

از تو روزی نمی خواهیم.

۵. نَحْنُ نَرْزُقُكَ

ما روزی می دهیم به تو.

۶. وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

و عاقبت (خیر) برای پرهیزکاری است.

درس دهم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پدر، روشن، دانا، گمراهی

معنا	کلمه	ردیف	معنا	کلمه	ردیف
پدر، جمع اباء بودید، هستید گمراهی	أَب، أَبَو، أَبَا، أَبِي	۵	قطعاً	لَقَدْ	۱
	كُنْتُمْ	۶	بخشیدیم به، دادیم به	آتینا	۲
	ضَلَال	۷	بودیم، هستیم	كُنَّا	۳
			دانا	عَالِم	۴

فعالیت دوم: این ترکیب ها و عبارت های قرآنی را معنا کنید.

۱. وَ لَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ: وَ قَطْعاً دَادِيمَ به ابراهیم

۲. وَ كُنَّا بِهِ عَالِمِينَ: وَ هستیم به آن دانا

۳. اِذْ قَالَ لِأَبِيهِ: هِنْكَامِي كه گفت به پدرش

۴. قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ: كَفْت قَطْعاً هستید

۵. أَنْتُمْ وَ آبَاؤُكُمْ: شَمَا وَ پدرانتان

۶. فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ: در گمراهی آشکاری

نکات:

۱. کلمه «عَالِمِينَ» جمع است، اما در اینجا به صورت مفرد معنا شود؛ یعنی «دانا».

۲. ضمیر «ه» در کلمه «لِأَبِي» را به صورت «ش» معنا می کنیم.

فعالیت سوم: ترجمه این جمله های قرآنی را که در صفحات ۳۲۲ تا ۳۲۷ آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
انبیاء/۱۰

قطعاً نازل کردیم به سوی شما کتابی که در آن (وسیله) تذکر و هدایت شماست، پس آیا اندیشه نمی کنید؟

۲. قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ
انبیاء/۱۴

گفتند وای بر ما قطعاً ما ستمگر بودیم.

۳. وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ
انبیاء/۳۰

و قرار دادیم از آب هر چیز زنده ای را، پس آیا ایمان نمی آورند؟
نکته:

«کلمات پرسشی» وقتی که قبل از «حروف جر بیایند»، در ترجمه پس از آن حروف معنا می شوند. مانند:
«أَفَلَا يُؤْمِنُونَ» که در ترجمه به صورت «پس آیا ایمان نمی آورند» معنا می شوند.

وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٧﴾
فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

چو یونس از خدا باید طلب کرد

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

پس از انجام چه کاری توسط حضرت یونس(ع)، خداوند او را از دل نهنگ نجات داد؟ پس از تسبیح خدا و اعتراف به خطا. (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ).

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

نجات دادیم، اندوه و ناراحتی، رفت، ندا کرد

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	ذَهَبَ	رفت	۵	كُنْتُ	بودم، هستم
۲	ظَنَّ	گمان کرد	۶	نَجَّيْنَا	نجات دادیم
۳	نَادَى	ندا کرد، صدا زد	۷	غَمَّ	غم، اندوه و ناراحتی
۴	سُبْحَانَ	پاک و بی عیب است	۸	كَذَلِكَ	این چنین

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و عبارت‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. اِذْ ذَهَبَ: هنگامی که رفت

۲. فَظَنَّ: پس گمان کرد

۳. فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ: پس صدا زد در تاریکی‌ها

۴. لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ: نیست معبودی جز تو

۵. سُبْحَانَ اللَّهِ: پاک و بی عیب است خدا

۶. سُبْحَانَهُ: پاک و بی عیب است او

۷. سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلَيْسَ بِكَ عَيْبٌ هَسْتِي، تُو سِرپرست ما هَسْتِي
 ۸. نَجِّنَا مِنْ الْغَمِّ: نجات دادیم او را از اندوه و ناراحتی

فعالیت سوم: ترجمه آیات ۸۷ و ۸۸ سوره انبیاء را کامل کنید.

۱. وَ ذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا

و حضرت یونسی هنگامی که رفت با خشم و ناراحتی.

۲. فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ

پس گمان کرد که ما هرگز بر او سخت نمی گیریم.

۳. فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

پس ندا کرد در تاریکی ها که نیست معبودی جز تو.

۴. سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

پاک و بی عیب هستی تو، قطعاً من از ستمگران بودم.

۵. فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَ نَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ

پس دعای او را پذیرفتیم و نجات دادیم او را از اندوه و ناراحتی.

۶. وَ كَذَلِكَ نُنْجِي الْمُؤْمِنِينَ

و این چنین نجات می دهیم مؤمنان را.

نکات:

۱. ترکیب «لَنْ نَقْدِرَ» به معنای «هرگز نتوانیم» می باشد.

۲. کلمه «أَنْ» مخفف «أَنَّ»، به معنای «که» می باشد.

درس یازدهم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

پرنعمت، ایمان آوردند، کافر شدند، آن روز، تکذیب کردند، فرمانروایی

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	مُلک	فرمانروایی	۵	کَفَرُوا	کافر شدند
۲	يَوْمَئِذٍ	آن روز	۶	كَذَّبُوا بِ	تکذیب کردند، انکار کردند
۳	آمَنُوا	ایمان آوردند	۷	أُولَئِكَ	آنها
۴	نَعِيم	پر نعمت	۸	مُهِن	خوار کننده

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و جمله‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. الْمَلِكُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ: فرمانروایی آن روز برای خداست

۲. فَالَّذِينَ آمَنُوا: پس کسانی که ایمان آوردند

۳. فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ: در بهشت‌های پر نعمت

۴. وَالَّذِينَ كَفَرُوا: و کسانی که کافر شدند

۵. وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا: و تکذیب کردند آیات ما را

۶. عَذَابٌ مُهِينٌ: عذابی خوار کننده

فعالیت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۳۳۴ تا ۳۳۹ قرآن کریم آمده است را کامل

کنید و شماره آیه مربوط را در مقابل آن بنویسید.

۱. أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ

آیا نمی بینی که خدا را سجده می‌کنند هر کس که در آسمانها و هر کس که در زمین است.

۲. وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ

و نیز خورشید و ماه و ستارگان و کوه‌ها و درخت و جنبندگان

۳. وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ

و بسیاری از مردم.

حج/ ۱۸

۴. اِنَّ اللّٰهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا

حج/ ۳۸

قطعاً خداوند دفاع می‌کند از کسانی که ایمان آوردند.

۵. وَ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى نَصْرِهِمْ لَقَدِيْرٌ

حج/ ۳۹

و قطعاً خداوند بر یاری آنها توانا است.

نکات:

۱. فعل «لَمْ تَرَ»، فعل جحد است که به صورت ماضی منفی یعنی «ندیدی» معنا می‌شود.

۲. کلمه «مَنْ» اسم موصول می‌باشد و چون اشاره به سجده همه پدیده‌ها در برابر خدا اشاره دارد، به معنای «هرکس یا هر که» بکار می‌رود.

فَاقِمْوَا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

ولایت خدا بود تو را نصیر و رهنما

تدبر

با توجه به آیه به سؤال زیر پاسخ دهید:

قرآن کریم خطاب به چه کسانی می فرماید: «خداوند بهترین سرپرست و یاور شماست»؟ کسانی که نماز را به پا می دارند، زکات می دهند و به خداوند تمسک می جویند.

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

به پا دارید ، پیردازید ، رکوع کنید ، سجده کنید ، یاور ، سرپرست

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	ارْكَعُوا	رکوع کنید	۵	اقیموا	به پا دارید
۲	اسجدوا	سجده کنید	۶	آتوا	پیردازید
۳	افعلوا	انجام دهید	۷	مولی	سرپرست
۴	نعم	چه خوب ... است	۸	نصیر	یاور

فعالیت دوم: این ترکیب ها و جمله های قرآنی را معنا کنید.

۱. ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا: رکوع کنید و سجده کنید.

۲. وَاَعْبُدُوا رَبَّكُمْ: و عبادت کنید پروردگارتان را

۳. وَاَفْعَلُوا الْخَيْرَ: و انجام دهید کار نیک

۴. فَاقِمْوَا الصَّلَاةَ: پس برپا دارید نماز را

۵. وَآتُوا الزَّكَاةَ: و پیردازید زکات را

۶. هُوَ مَوْلَاكُمْ: او سرپرست شماست

۷. فَنِعْمَ الْمَوْلَى: پس چه خوب سرپرستی است

۸. وَ نِعْمَ النَّصِيرُ: و چه خوب یآوری است

فعالیت سوم: ترجمه دو آیه پایانی سوره حج را کامل کنید.

۱. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ

ای کسانی که ایمان آوردید رکوع کنید و سجده کنید و عبادت کنید پروردگارتان را.

۲. وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ^۱

و انجام دهید کار نیک تا شما موفق و رستگار شوید.

۳. فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ

پس برپا دارید نماز را و بپردازید زکات را.

۴. وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ

و تمسک بجوید به خدا که او سرپرست شماست.

۵. فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَ نِعْمَ النَّصِيرُ

پس چه خوب سرپرستی و چه خوب یآوری است.

نکته:

۱. «فعل مضارع» وقتی که بعد از «لَعَلَّ» قرار گیرد، به صورت «مضارع التزامی» معنا می شود.

درس دوازدهم، جلسه دوم

فعالیت اول: جدول زیر را با استفاده از کلمات داده شده کامل کنید.

مهربانان، خلق کردیم، رحم و مهربانی کن

ردیف	کلمه	معنا	ردیف	کلمه	معنا
۱	خَلَقْنَا	خلق کردیم، آفریدیم	۴	اغْفِرْ	بیامرز
۲	مَلِكْ	فرمانروا	۵	ارْحَمْ	رحم و مهربانی کن
۳	كَرِيمْ	ارزشمند، گران قدر	۶	رَاحِمِينَ	مهربانان

فعالیت دوم: این ترکیب‌ها و عبارت‌های قرآنی را معنا کنید.

۱. خَلَقْنَاكُمْ: آفریدیم شما را
۲. اَلْمَلِكُ الْحَقُّ: فرمانروای حق
۳. رَبِّ اغْفِرْ: پروردگارا بیامرز
۴. خَيْرُ الرَّاحِمِينَ: بهترین مهربانان

نکته:

۱. کلمه «رَبَّ» در اصل «رَبِّي» بوده که «یای» آن حذف شده و به جای آن کسره آمده است و به معنای «ای پروردگار من، پروردگارا» است.

فعالیت سوم: ترجمه این جمله‌های قرآنی را که در صفحات ۳۴۶ تا ۳۴۹ قرآن کریم آمده است را کامل کنید و شماره آیه مربوط را مقابل آن بنویسید.

۱. وَ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ
و او کسی است که زنده می‌کند و می‌میراند.
۲. وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
و از اوست آمد و شد شب و روز؛ پس آیا اندیشه نمی‌کنید؟
۳. وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
و بگو: پروردگارا بیامرز و رحم کن در حالی که تو بهترین مهربانان هستی.

نکته:

۱. ترکیب «وَأَنْتَ...» جمله حالیه است و در ترجمه آن «در حالی که...» استفاده می‌کنیم.